



کانون مهدویت  
دانشگاه فرهنگیان شهید مطهری شیراز



دانشگاه فرهنگیان

# فصلنامه فرهنگی اجتماعی مسیر موعود

فصلنامه فرهنگی اجتماعی مسیر موعود  
دانشگاه فرهنگیان مرکز شهید مطهری شیراز

شماره دوم، اسفند ۱۴۰۴ + پادپخش صوتی



در این شماره می خوانیم:

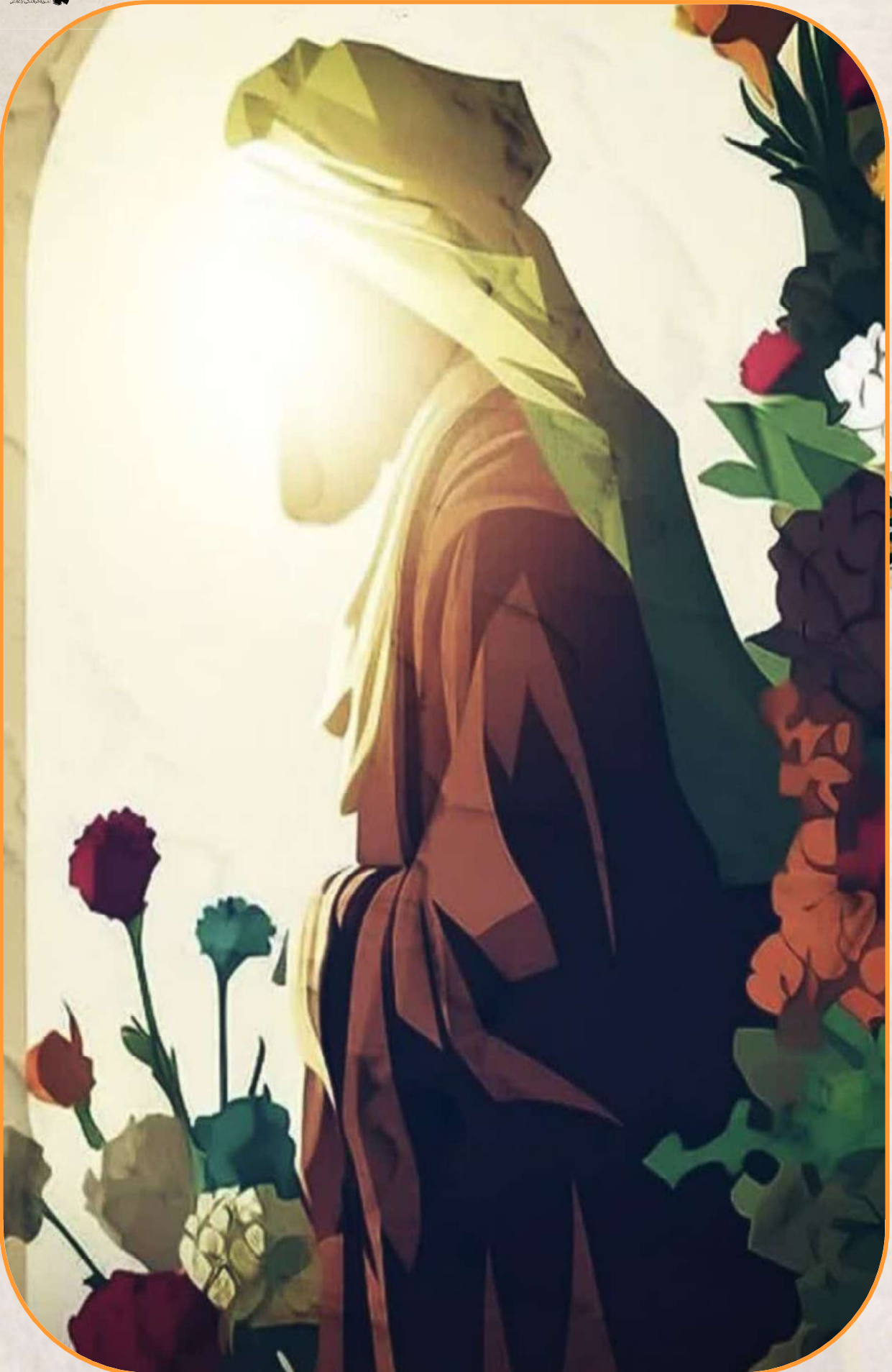
معرفت افزایی نسبت به امام

منجی در آیین ها، ادیان و کتب آسمانی

امام حاضر غایب؛ از شناخت تا انتظار



# گفتارهایی در امام شناسی



# معرفت امام؛ تنها مسیر شناخت خدا و شرط قبولی اعمال

نگاهی به جایگاه امام‌شناسی و آثار آن در نظام اعتقادی اسلام با تأکید بر روایات معصومین (ع)



استاد محمد هادی فرقانی

دانش آموخته دکترای رشته امامت

معصومین «علیهم السلام»، تاریخ بشریت است که هر کجا امت‌ها در مسیر حجت‌های خدا حرکت کردند، به توحید واقعی دست یافتند و در مقابل، هر کجا خود را بی‌نیاز از این مسیر دیدند، به منجلاب شرک و بت پرستی و گمراهی افتادند.

## ب) سبب مردن به مرگ اسلام

بر اساس روایت صحیح و معتبری که از پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله» نقل شده کسی که بمیرد و امام زمانه خویش را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است.<sup>۲</sup> این حدیث حاوی نکات بسیار مهم اعتقادی در مسأله امامت است. از جمله اینکه در هر عصر و زمانی امامی وجود دارد که اطاعت از او بر همگان واجب است؛ وجوب اطاعت از او مساوی با عصمت او از هر گونه گناه، خطا و اشتباه است و به همین جهت، شناخت او واجب است چرا که شناخت از لوازم اطاعت است و تا انسان، مصداق امام را نشناسد، قادر به اطاعت از او نخواهد بود. از این روست که پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله» می‌فرمایند: کسی که امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت (کفر، شرک

۱. اهمیت معرفت امام  
الف) تنها مسیر شناخت خدا  
بدیهی است که والاترین شناخت‌ها در جهان هستی، شناخت و معرفت خدای متعال به عنوان یگانه خالق عالم است، اما این شناخت با توجه به غیرمادی و نامحدود بودن او برای انسان‌های مادی و محدود در ظاهر امری غیرممکن به نظر می‌رسد، از این رو خدای متعال شخصی را از جنس بشر آفرید و او را در اعلی مرتبه انسانیت و به عنوان خلیفه خود در زمین قرار داد و وی را از علوم غیبیه و اسرار عالم آگاه کرد تا واسطه‌ای میان خود و سایر انسان‌ها بوده و آنها را به معرفت و اطاعت خدای متعال رهنمون سازد. از کلمات گهربار معصومین «علیهم السلام» چنین استفاده می‌شود که امام تنها راه و مسیر شناخت خدای متعال است. چه اینکه فرموده‌اند «بنا عرف الله»!<sup>۱</sup>

این بدان معناست که شناخت خدای متعال بدون شناخت امام، ممکن نیست و ادعای توحید و خداشناسی از غیر این رهگذر، ادعایی گزاف خواهد بود. شاهد این سخن، در کنار کلمات

امام در نظام اعتقادی اسلام به عنوان عصاره خلقت و حجت و خلیفه خدا در زمین و رابطه فیوضات الهی بر مخلوقات است، او همان انسان کاملی است که به واسطه برخوردار بودن از والاترین اوصاف حسنه و دوری از صفات رذیله، بهترین الگوی بشر در زندگی دنیوی و برترین مقتدای هستی در رسیدن به سعادت اخروی است. از این روست که خدای متعال او را به عنوان راهبر و هدایتگر خلق برگزیده و اطاعت از وی را بر همگان واجب کرده تا در تاریکی‌های دنیا، چراغ راه و در طوفان‌های زندگی، کشتی نجات بشر بوده و او را به سرمنزل مقصود برساند. بر این اساس، شناخت امام به عنوان نخستین و مهمترین گام، در نظام امامت است که دارای آثار فراوانی بوده و بهره‌مندی از آن آثار، بدون توجه به این مرحله یا غیر ممکن بوده و یا به واسطه خطا در مصداق امام، به انحراف و بیراهه خواهد رفت و همین امر از اهمیت امامت و شناخت امام در اسلام حکایت دارد.

## ■ در ادامه به بیان مهمترین محورهای

اهمیت معرفت امام با استناد به روایات

می‌پردازیم:

### و گمراهی) خواهد (ج) بهره‌مندی از فیوضات الهی

#### ■ منابع

چنانکه گذشت امام واسطه فیض ■ قرآن کریم الهی است؛ فیوضات و نعمت‌هایی ■ زیارت جامعه کبیره همچون: روزی، صحت و عافیت، ■ ابن طاووس، علی بن موسی، فلاح برآورده شدن حوائج، استجابت دعا، بارش باران، امنیت و بسیاری از امور دیگر از مجرای امام به انسان می‌رسد.<sup>۵</sup> بر این اساس شناخت امام و تمسک به او جهت بهره‌مندی هر چه بیشتر از این فیوضات امری لازم و بلکه ضروری است.

۲. آثار باورمندی به امام از آنچه گذشت، تا حدودی می‌توان به آثار فراوان باورمندی به امام در دنیا و آخرت پی برده و این آثار را در دو محور کلی رسیدن به سعادت و کمال در دنیا و عاقبت بخیری در عقبی خلاصه نمود. کسب رضایت الهی، نجات از عذاب‌های ابدی، بهره‌مندی از شفاعت ائمه و رسیدن به نعمت‌های جاویدان، همه و همه از دیگر آثاری است که از رهگذر معرفت امام قابل دستیابی بوده و در ذیل این دو محور قرار می‌گیرند.

مرد.

### د) شرط پذیرش اعمال

می‌دانیم که دنیا دار تکلیف و آزمایش است و خدای متعال وظایفی را بر عهده ما قرار داده و عمل بدان‌ها را واجب نموده است. از منظر فقه اسلامی همه اعمال عبادی ما دارای دو شرط صحت و قبول هستند. شرط صحت، همان شروطی است که شارع مقدس آنها را در صحت یک عمل لازم دانسته مثل شرط طهارت یا غضبی نبودن مکان در نماز و استطاعت در حج. از این رو در صورتی که مکلف این اعمال را با رعایت همه شروط صحت آنها انجام دهد، آن عمل به لحاظ فقهی صحیح است؛ با این حال پذیرش آن اعمال در قیامت مشروط به شرط دیگری است که از آن به عنوان شرط قبول نام می‌بریم. بر اساس روایات، شرط پذیرش همه اعمال ما در قیامت نماز است.<sup>۳</sup> به گونه‌ای که در صورت پذیرش نماز، سایر اعمال نیز پذیرفته خواهد شد و همین گونه است بر عکس آن. حال سوال این است که شرط پذیرش خود نماز چیست؟ فرموده‌اند: «بِمَوالاتکم تُقْبَلُ الطَّاعَةُ الْمُفْتَرَضَةُ»<sup>۴</sup>. یعنی پذیرش ولایت اهل بیت یا همان امامان معصوم «علیهم السلام» شرط پذیرش همه اعمال خواهد بود. در این صورت آیا شناخت امام و اطاعت از او، نخستین گام قبل از هر چیز نیست؟

۱. رک: زیارت جامعه کبیره

۲. کلینی، کافی، ج ۱، ص ۳۷۶؛ صدوق، کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۹؛ خزاز، کفایة الاثر، ص ۲۹۶؛ احمد بن حنبل، مسند، ج ۲، ص ۸۸؛ ابوزاوور، مسند، ج ۳، ص ۴۲۵.

۳. ابن طاووس، فلاح السائل، ج ۱، ص ۲۷.

۴. رک: زیارت جامعه کبیره

۵. همان